

QILA DAVRASIDA

№ 14
(464)
2021-yil
1-aprel
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqqa boshlagan.

ҲИНДИСТОННИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁГА «ЮРИШИ»
Бу ҳамкорликдан қандай мақсадлар кўзланган?
5-бет.

СИЁСИЙ ПАРТИЯЛАР:
ЛИБЕРАЛЛИК ҲОЗИРГИ
ЭКОЛОГИК ВАЗИЯТДА
МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ УЧУН
ХАЛҚҚА АДОЛАТ БЕРА ОЛАДИМИ?

«ХҲРОЗОВ ДЕКЛАРАЦИЯСИ»ГА ТОКАЙ МУШТОҚ БҲЛАМИЗ?!

« Демократик ривожланиш йўлидан бораётган Ўзбекистонда кейинги уч-тўрт йиллик давр анча қизғин кечмоқда. Оммавий ахборот воситаларида журъат пайдо бўлди ва кучайди. Ижтимоий тармоқларда блогерлар ва фойдаланувчиларнинг фаоллиги сезиларли даражада ошди. Мана шу фаоллик экинлари парламент ва айрим депутатлар фаолиятида, сиёсий партиялар «юриш»ларида ҳам кўзга ташланаётгани анчайин қувонарли. Аммо «Бу қанчалик пухта ва асосли? Буларнинг ҳаммаси шунчаки пиар учун эмасмикан?» деган иштибоҳлар ҳам йўқ эмас.

Тан олиш керак, сўнгги вақтларда сиёсий партиялар қонун ижодкорлиги соҳаси ва сайлов кампаниялари билан чекланмасдан мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётда ҳам овоз чиқариб, муайян жараёнларга муносабат билдириб турадиган бўлди. Баъзан партиялар вакиллари ўртасида даҳанаки жанглр ҳам юзага келмоқдаки, илгари бундай воқеалар фақат хаёлимизда, аниқроғи, орзуларимизда бўй чўзарди. Буларнинг барчаси қувонарли, албатта. Чунки «ўсаётганимизни» кўрсатади. Шу билан бирга, сиёсий партиялари-

миз билан боғлиқ жараёнларга чуқурроқ қарайдиган бўлсак, айрим ҳолларда ўсиш сунъий тарзда рўй бераётгандек кўринади. Негаки, бир ёқламалик, устувор мақсадга интилмалик, кўрғазмали фаоллик ва жонкуярлик учун жонҳалаклик кўзга ташланиб қоляпти.

МАҚСАД – ҲОКИМИЯТ!

Моҳиятдан четлашилганда шундай ҳолат юзага келади. Яъни, бирор нарса ўз моҳиятидан узила боргани сари ундан кўзланган мақсад ҳам мавҳумлашиб бораверади.

Сиёсий партиянинг моҳияти нима? У нима дегани ўзи?

Ҳаммамизга яхши маълумки, сиёсий партия (юнонча «политикӣ» – «давлатни бошқариш санъати» ва латинча «pars» – «қисм» сўзлари бирикмаси) мамлакатда сиёсий ҳокимиятни қўлга киритишни, жуда бўлмаганда, давлат ҳокимияти ва маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органларидаги ўз вакиллари орқали давлат бошқарувида иштирок этишни кўзлаган ҳамфикр одамлар гуруҳидир.

Шу мақсадларни кўзламаган партия сиёсий ташкилот мақомига эга бўла олмайди. Унинг вакиллари ҳеч тортинмасдан лўттибозлар гуруҳи дейиш мумкин.

Шу сабабли ҳам сиёсий партиянинг ўз дастури бўлади. Унда мақсадлар ва уларга эришиш йўллари аниқ белгилаб олинади. Шунингдек, сиёсий партиянинг одамларни ўзига оғдира оладиган ўз мафқураси, ўз ғояси, сайловчиларни ишонтира оладиган ўз йўлбошчилари бўлади. Мана шу ресурслар қатъият

билан, оқилона ва рационал тарзда ишга солинган, уларга зарур тарғибот-ташвиқот ишлари жўр бўлган тақдирдагина сиёсий партия сиёсий кучга айланади ва бора-бора ўз мақсадига эришади – ҳокимиятни ёки, жуда бўлмаганда, давлат бошқарувида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритади.

Назариянинг асосий қисми мана шундан иборат. Бу ўринда чуқурлашиб, сиёсий партияларнинг буржуа ё меҳнаткашларники, ҳукмрон ё тизимли муҳолиф, нотизимли муҳолиф ё маргинал, ўнгчи, марказчи ё сўлчи, қонуний ё ғайриқонуний каби таснифларини келтиришга ҳожат бўлмаса керак (*айрим давлатларда бўлганидек, Пивохўрлар партиясини ҳам*). Илло, қадрли газетхон буларнинг барчасидан яхши хабардор.

Шунинг учун моҳиятга ўтиб қўя қолишни афзал билдик.

ДУРБИДАН ҚАРАСА ҲАМ КўРМАЙДИ

Бутун дунё сиёсатшунослари бир ҳақиқатни қўш қўллаб ёқлайди – демократик жамиятни сиёсий партияларсиз барпо этиб бўлмайди. Бу табиий. Чунки, ҳаётнинг муайян жабҳалари бўйича ҳамфикр бўлган жамият аъзоларининг манфаатлари сиёсий партиялар орқалигина «сиёсий бозор»га олиб чиқилади. Бир киши ўз-ўзидан айюҳаннос солгани қаёқда-ю, мустақил бир ташкилотнинг тизимли фаолияти қаёқда, дейсиз.

(Давоми 3-бетда)

НОМУТАНОСИБЛИК...

« 2020 йилда судлар томонидан коррупция билан боғлиқ 2 минг 270 шахсга нисбатан жиноят ишлари кўриб чиқилган.

Жиноятлар орасида пора бериш (211-модда) – 1 минг 56, мансаб сохтакорлиги (209-модда) – 825, ҳокимият ёки мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш (205-модда) – 184, пора олиш (210-модда) — 133 шахсга нисбатан жиноят ишлари кўриб чиқилган.

Тахлилларга кўра, коррупция билан боғлиқ жиноятлар асосан ишсизлар (23 фоиз), таълим (17 фоиз), тиббиёт (7 фоиз), банк (5 фоиз), қурилиш (3 фоиз), ички ишлар (3 фоиз) тизими ходимлари томонидан содир этилган.

Статистика коррупцияга қарши курашишдаги номутаносибликни кўрсатапти. Мингдан ортиқ киши пора бергани учун жавобгарликка тортиляпти, бор-йўғи 133 киши пора олгани учун конун олдида жавоб бермоқда. Қулишни ҳам, йиғлашни ҳам билмайсан: коррупция жиноятларининг 23 фоизини ишсизлар содир этган.

Хақиқий коррупционер қолиб, заифларни жазолайдиган тизим бу. Энг ёмони, пора олган ҳам, пора берган ҳам бир хил жавобгарлик кўзда тутилган. Бу адолатли эмас.

Боз устига, ҳар мавсумда давлат идоралари пора берганларни қўлга олиш, уларни оммавий ахборот воситаларида эълон қилишни одат қилишган. Коррупцияда асосий тараф мансабдор шахс бўлиши керак, ишсиз одамлар эмас. 211, 212-моддалар санкциясини аллақачон кескин юмшатиш, балки маъмурий жавобгарлик даражасига тушириш ҳақида ўйлашнинг вақти келди. Йўқса, ишсизларни қамаб коррупцияга қарши курашяпмиз, деб ўзимизни алдаб юраверамиз.

Одамларнинг ўзи айбдор, улар пора беради, деган мантук билан коррупцияга қарши курашилмайди. Жиноят кодексининг янги таҳририда шу нарсаларни ҳам инобатга олиш лозим.

<https://t.me/davletovuz>

ЭШИТДИНГИЗМИ?

COVID-19 билан касалланишда хавф ости гуруҳига мансуб 4 миллион кишини биринчи навбатда эмлаш учун COVAX дастури доирасида 660 минг доза AstraZeneca ҳамда Хитой ва Ўзбекистон олимлари ҳамкорлигида яратилган 1 миллион доза ZF-UZ-VAK2001 вакциналари келтирилди.

Бундан ташқари, май-июнь ойларида 2 миллион доза AstraZeneca, апрель-июнь ойларида эса 3,5 миллион доза ZF-UZ-VAK2001 вакциналари мамлакатимизга олиб келинади.

МАЛАКАЛИ ТИББИЁТ «МАҲАЛЛАБАЙ» КИРИБ БОРМОҚДА

« Айни кунларда масъул мутасаддилар ҳудудларда «Маҳаллабай», «Хонадонбай» юриб, аҳоли муаммоларини ўрганмоқда. Хусусан, Республика ихтисослашган илмий-амалий тиббиёт марказлари ва етакчи тиббиёт олий таълим муассасаларининг бир қатор шифокор ва профессор-ўқитувчилари Сурхондарё вилоятининг олис Қумқўрғон туманида бўлиб, фуқароларга тиббий-санитария ёрдамини кўрсатдилар.

Малакали шифокорлар томонидан ўтказилган қабул жараёнида турли беморлар, тиббий ёрдамга муҳтож инсонларда аниқланган касалликлар бўйича уларга амбулатор, туман шароитида, вилоят тиббий муассасасида ёки Республика ихтисослаштирилган марказларида амбулатор ва стационар шароитда даволаниш юзасидан тавсиялар берилди.

Тумандаги маҳаллалар сонидан келиб чиқиб, имкон қадар барча беморлар тиббий кўриқдан ўтказилди. Бундан ташқари, вилоят доирасида жарроҳлик амалиёти ўтказилиши зарур бўлган беморлар рўйхати шакллантирилди. Учта энгил жарроҳлик амалиёти туман шифохонасида ўтказилди.

Маълумот ўрнида қайд этиш жоиз, 237 мингдан зиёд аҳоли истикомат қилаётган туманда 21 минг 862 хонадон, 27 минг 679 оила мавжуд. Шундан 57 минг 319 нафарини аёллар (туғиш ёшидаги аёллар – 33 254 нафар)ни, 60 минг 187 нафарини эркеклар ташкил этмоқда.

Қарийб бир ҳафта давом этган «Маҳаллабай» ишлаш давомида тумандаги 61 та маҳалла, 780 та хонадонда яшаётган 2 минг 789 нафар фуқаро тиббий кўриқдан ўтказилди. Шундан 555 нафарига турли касалликлар аниқланиб, 346 нафарига амбулатор ва 209 нафарига режали равишда стационар шароитларда даволаниш тавсия этилди. Шунингдек, 56 нафар беморга туман тиббиёт

бирлашмасида, 117 нафарига вилоят шифохоналарида ҳамда 36 нафарига республикадаги махсус клиник шифохоналарда даволаниш тавсия этилди.

– Ўрганишлар давомида асосан «Аёллар дафтари», «Темир дафтар»га кирган фуқаролар билан мулоқот қилдик, – дейди Республика ихтисослаштирилган Травматология ва ортопедия илмий-амалий тиббиёт маркази профессори, тиббиёт фанлари доктори Эсондавлат Шукуров. – Рақамларга тўхталадиган бўлсак, туманда 145 нафар фуқаро «Темир дафтар»га, 1 минг 523 нафар фуқаро эса учинчи ва тўртинчи хавфли гуруҳларга киритилган экан. Мухтасар

КўЧАДА СОТИЛАЁТГАН ТИББИЙ НИҚОБЛАР

талабга жавоб берадими?

« Коронавирус пандемияси сабаб мамлакатимизда ҳам фуқароларга кўчага ниқобсиз чиқмаслик талаби қўйилган. Тиббий ниқоб сотиб олиш эса муаммо эмас. Кўча-қуйда, бозорларда, ҳаттоки деярли ҳар бир метро бекатлари ёнида тиббий ниқоб сотаётган сотувчини учратасиз. Бугунги кунда тиббиёт ниқобларини бозорларда бемалол сотиш ва сотиб олиш мумкин.

Букабитиббийниқоблар белгиланган стандарт талабларига жавоб берадими, касалликдан ҳимоя қиладими? ЎЗА мухбирининг шу каби саволларига Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги Жамоатчилик билан алоқалар бўлими бош мутахассиси Лочинбек Худоёров қуйидагича жавоб берди:

– Соғлиқни сақлаш вазирининг 2020 йил 20 мартдаги тегишли буйруғи билан тиббиёт ниқоблари тиббий буюмлар рўйхатидан чиқарилган, – дейди Л.Худоёров. – Эндиликда, тиббиёт ниқобини ишлаб чиқариш, тайёрлаш ҳамда уни реализация қилиш учун лицензия талаб этилмайди. Шунингдек, тиббиёт ниқобини амалиётда қўллаш учун давлат рўйхатидан ўтказилмайди. Аммо тиббиёт ниқоблари тиббий буюмлар рўйхатидан чиқарилди, дегани унинг сифати назорат қилинмайди, дегани эмас.

Ниқоб ўзига юклатилган вазифаларни самарали бажариши учун ишлаб чиқарувчилар уларни тайёрлашда

тиббий ҳимоя воситаларига қўйиладиган барча техник талабларга қатъий амал қилишлари зарур.

Ўзбекистон Республикаси Давлат стандартининг 2020 йилдаги тегишли қарори билан нотўқима полотнодан тайёрланадиган тиббиёт ниқобларига қўйилган асосий талаблар мавжуд. Мазкур қарор «Masks medical. Requirements and test methods» стандарт талаблари асосида ишлаб чиқилган бўлиб, 2020 йилнинг 1 июлидан кучга кирган. Ушбу стандартга мувофиқ, тиббиёт ниқобларига қўйилган асосий параметр ва хусусиятлар ўрнатилган, хусусан тиббиёт ниқоблари филтрлаш (олд) қисми

(корпус), эластик ленталар (улар ёрдамида ниқоб бошга тақилади) ва ниқобнинг юқори қисмини мослашувчан шаклга келтириш учун мўлжалланган пластик сим каби таркибий қисмлардан иборат бўлиши шарт.

Истеъмолчилар билан келишилган ҳолда тиббиёт ниқоби турли рангларда ишлаб чиқарилиши, шунингдек, ҳар хил шакл ва тузилиш, қўшимча функцияларга, хусусан, юз қисмини ёпиб турадиган қаватга ва терлашга қарши функцияли ёки бу функциясиз ёхуд бурун фиксаторига (бурун шаклига мослашувчан бўлиб, юзга ёпишиб туриши учун) эга бўлиши мумкин. Филтрлаш қисми (корпус) филтрация қаватдан иборат бўлиб, иккита ташқи қаватлар орасида жойлашган бўлиши лозим.

Ундан фойдаланганда ниқоб қатламларга ажралмаслиги, парчаланмаслиги ва йиртилмаслиги керак. Ниқоб филтрлаш қисмида 1 мм дан катта бўлган қаттиқ икки томони очик тешиқлар, йиртилишлар бўлиши ва сирти ифлосланишига йўл қўйилмайди. Ниқобнинг ўрамсиз оғирлиги 10 граммдан кўп бўлмаслиги керак.

Агарда, истеъмолчи харид қилган нотўқима полотнодан тайёрланган тиббиёт ниқоби юқоридаги талабларга жавоб бермаса, Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлигининг «1159» ишонч телефониغا мурожаат қилиши зарур.

сонини кўпайтиришга эҳтиёж бор.

Албатта, халқимиз давлатимиз томонидан элнинг саломатлиги ва яшаш шароитларини яхшилаш доирасида ўтказилаётган чора-тадбирлардан миннатдор. Чунки улар даволаниш учун ихтисослаштирилган марказларга овора бўлиб, ортиқча харажат сарфлаб юрмасдан, балки ўзлари яшаб турган маҳаллага ўша малакали шифокорларнинг ўзлари келганидан мамнун. Бунга эса мамлакатимиз бўйлаб «Маҳаллабай», «Хонадонбай» ишлаш тизими йўлга қўйиладигани ва қатъий назоратга олинганининг хайрли натижаси дейиш мумкин.

«ХҲРОЗОВ ДЕКЛАРАЦИЯСИ»ГА ТОКАЙ МУШТОҚ БЎЛАМИЗ?!

(Бошланғич 1-бетда)

Энди бевосита бугунги ҳаётимиз «текислиги»га қайтамыз. Ўзбекистонда нечта сиёсий партия борлигини ҳамюртларимизнинг аксарияти билиши аниқ – кейинги йилларда сиёсий саводхонлигимиз анча юқорилади. Ўйлантирадиган томони сони ёки номида эмас. Моҳиятида! Қайси сиёсий партия қандай мақсадларни кўзла-яптию, қандай ваъдаларни берапти? Сайловчиларнинг (халқнинг) ишончини қозона олаётими, қозонган бўлса, неча фозининг?

Ишонч билан айтиш мумкинки, бугунги сиёсий савияси жиҳатидан ўрта синф сайловчи мана шу саволлар қаршисида ўнғайсизланиб қолади. Чунки, узоқ йиллик тоталитар тузум асоратлари бизни, сайловчиларни ҳали тўлиқ тарқ этгани йўқ. Биз сиёсий партияларга, умуман, сиёсатга аллақандай ҳадик, баъзан жинканч билан қарайдиган бўлиб қолганмиз ва бу туйғулардан тўлиқ халос бўла олмаётимиз. Негаки, сиёсий партияларимиз бунда бизга ёрдам бермаяпти. Жамиятда уларнинг негизи йўқ, қандай асосда тузилганидан мутлақ беҳабаримиз. Хукмрон партияни ҳисобга олмаганда, қолганлари беқарор – навбатдаги сайловдан кейин уларнинг қайси бири «тизимли мухолиф» бўлишини олдиндан айтиш қийин.

Айримлар партияларни қалласи баҳайбат, танаси майда ва мўрт мавжудотга ўхшатади. Ўзини ўзи зўрға эплайдиган жонзотга. Бу ажаб эмас.

Аслида тоталитар тузумдан чиққанимизни биринчи навбатда ана шу сиёсий партиялар раҳбарлари ҳар лаҳза ёдида тутиши ва шундан келиб чиққан ҳолда

стратегия ва тактикасини белгилаши керак. Биз бундай ҳаракатни кўрмаётимиз. Ўқитувчилар фалон партияни, қосиб ва хунармандлар фалон партияни, ёшлар яна фалон бирини, ҳарбийлар унисини кўпроқ ёқлайди, деган таснифлар йўқ бизда ҳали ҳам.

Ростини айтиш керак – биз ўз туманимиз, ўз шаҳримиз, ўз вилоятимиз депутатларини танимаймиз. Ҳаммасига сабаб ўша – моҳиятдан оғиш. Ҳокимиятга, давлат бошқарувида иштирок этишга ҳақиқатан ҳам интилса, оғмас эди. Жамият аъзоси билан сиёсий партия ўртасидаги масофа сира яқинлашгани йўқ. Бу икки индивид дурбин билан қараганда ҳам бир-бирини кўрмайди, танимайди.

Нима учун қайсидир вилоятнинг амалдорлар анчадан буён яқин йўламагани боис хароб аҳволга тушиб қолган қайсидир маҳалласида фақат давлат раҳбари қутилмаганда кириб қолсагина вазият яхшиланишини ўйлаб кўрайлик. Депутат – сиёсий партия вакили, ҳоким – сиёсий партия вакили. Улар – сиёсатчи! Халқнинг овозини олган ана шу шахслар нима учун шундай маҳалла-

ларга тўсатдан кириб қолмаётгани, бе-озор айтганда, ажабланарли. Кабинетда ўтириб, ваъзхонлик қилганимиз билан биримиз сира ҳам икки бўлиб қолмайди, ахир.

ҲАММАСИГА ПРЕЗИДЕНТ БАЛОГАРДОН

Сиёсий партияларимиз ўртасидаги рақобатда кўзга ташланадиган сунъийликнинг ҳам бош сабаби моҳиятдан оғишда бўлса керак. Бири тил тозаллиги учун, яна бири маънавийтимиз учун «қайғуради». Қайғурмасин, демаймиз. Қайғурсин! Лекин бирламчи мақсаддан оғмасин. Нима учун таъсис этилганини унутиб қўймасин.

Қонун чиқарувчи ҳокимият фақат ижро ҳокимиятини қўллаб-қувватлаш учун тузилмайди. Ижро ҳокимияти Олий Мажлис ва маҳаллий органларга сайловлардан кейин шаклланади. Яъни, ижро ҳокимиятининг асосини марказий ва маҳаллий қонун чиқарувчи органлар устида турадиган аллақандай мавҳум қудратли ташкилот эмас, мана шу органларнинг ўз аъзолари ташкил этади. Яна ҳам соддароқ айтадиган бўлсак, қонун чиқарувчи ҳокимият ижро ҳокимиятига тобе эмас.

Сиёсий партияларимиз вакиллари мана шу ҳақиқатни дастак қилиб ололмаётми. Ташқи сиёсат, ички сиёсат, иқтисодий соҳа, ижтимоий соҳа, кадрлар масаласи – ҳамма-ҳаммасига давлат раҳбари балогардон. Инвестиция жалб этиш, ишлаб чиқаришнинг янги турларини очиш, экспортни диверсификация қилиш – барча иқтисодий масалалар бўйича аввал Президент таклиф билдириб, ташаббус кўрсатади. Қолган раҳбарлар (уларнинг ҳаммаси – сиёсий партия вакиллари, сиёсатчилар) фақат қўллаб-қувватлайди. Ваҳоланки, қўллаб-қувватлаш учун раҳбар бўлиш шарт эмас. Амалда уни халқ ўз меҳнати билан қўллаб-қувватлайверади.

Одий мисол: нима учун Учинчи Ренессанс ғоясини «Миллий тикланиш» партияси эмас, Президент илгари сурди? Бу партия раҳбарлари халқни бирор улуг ғоя йўлида бирлаштириш, эргаштириш учун шу чокқача нимани ўйладию нима қилди? Номининг ўзи мазкур ғояни айтиб турган бўлса?!

Айтаверса, мисол топилаверади. Қундалик ҳаётимизга назар ташлайлик. Интенсив боғлар яратишни Қишлоқ хўжалиги ёки Иқтисодиёт вазирлиги (уларнинг раҳбарлари – сиёсий партия вакиллари, сиёсатчилар) таклиф этгани йўқ. Туризмни ривожлантириш бўйича тегишли ташкилот, ёшларнинг вақтини

унумли ўтказиш борасида тегишли иттифок ё тегишли марказ ташаббус кўрсатаётгани йўқ. Мурувват уйларига ҳам Президент шахсан боришига тўғри келяпти.

Бу ўринда қадим бир масал ёдга тушади. Бир киши йўлда кетаётми, ўғлини савалаётган отахонни учратади. Сабабини сўраганда, отахон ўғлини айтганини қилмагани учун жазолаётгани аён бўлади. Кейин йўловчи яна бир отахонни учратади. У ҳам ўғлини савалаётган бўлади. Сабабини сўраганда, «бу фақат айтганимни қилади, ярамас, шунинг учун жазолаётман», дейди отахон.

Бизда ҳам шундай вазият юзага келган. Айтилганини қиламиз, холос. Уни ҳам ҳаммиша мукамал бажармаймиз. Ўлда-жўлда. Баъзида охирига етказмаймиз, баъзан ҳатто умуман бошламаймиз ҳам. Ўзимиздан билиб-ку ҳеч нарса қилмаймиз.

ҲУЖЖАТ НОМИНИГИЗ БИЛАН АТАЛСИН!

Хўш, унда сиёсий партияларнинг нима кераги бор? Ҳамма ташвиш давлат раҳбарига қолиб кетадиган бўлса, улар нима учун тузилган? Кўшимча иш ўрни яратиш учундир балки? Ҳар ҳолда раҳбарлар, ўринбосарлар, вазиру директорлар, бошқарувчию раислар, турли мақомдаги депутатлар, қўмитаю комиссиялар масъулларидан ҳайдовчи, ошпаз, фаррошларгача – қанчадан-қанча одам-а! Афсуски, бундай фараз кулгимизни қистатмайди, аксинча, аянчимизни оширади.

Ижтимоий тармоқларда сиёсий партияларимиз сиёсий кучга айлана оладими, деган савол кўп муҳокама қилинаётгани бежиз эмас. Шусиз ҳам оғрикли бўлган бу масала сайлов йилларида яна ҳам долзарб бўлади. Аччиқ-чучук қилиб кўп гаплар айтамыз. Лекин ҳулоса қилмаймиз. Амалда ўзимизни ўнгламаймиз. Сайлов ўтиши билан яна баландпарвоз гаплар билан овунаверамиз: демократик сайловимизни ҳамма тан олган бўлади, хорижлик кузатувчилар жараёнга юксак баҳо бериб кетади, янги депутатлик корпуси ва янги ижро ҳокимияти бизни олий марралар сари бошлайди! Шу оҳангдаги чиройли гаплар, вассалом. Кейин яна Президентнинг раъйига қарашда давом этамыз – ишимиз қўллаб-қувватлашдан иборат бўлиб қолаверади.

Партия тузилаётми, демак, бундан кимдир манфаатдор, дейдилар. Қачонлардир давлат ҳокимиятининг сиёсий лойиҳалари асосида тузилган сиёсий партияларимиз ҳали ҳам «лойиҳачасига» фикрлаш ва фаолият кўрсатиш қобилити қолиб кетаётгандек, мустақил сиёсий органга айлана олмаётгандек туюлади. У даврлар ўтган, у лойиҳаларнинг ҳомийлари, ижрочилари, манфаатдорлари ортда қолиб кетган бўлса-да, ҳануз ташаббускорлик, креативлик, новаторлик кўзга ташланмайди.

«Адолат» адолат тантанаси учун нималар қилгани ё қилмоқчи бўлаётгани билмаймиз. «Миллий тикланиш» миллий тикланиш учун нима қилгани ё қилмоқчи бўлаётганидан беҳабаримиз. Қани энди бизда ҳам «Болтаев қонуни», «Тешаев тузатиши», «Ўроқов акти», «Хўрозов декларацияси» деган номдор ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар пайдо бўлса. Қани энди «Фалон партия акцияси» деган оламшумул тадбир тарихимиздан ёрқин ўрин олса. Қани энди одамлар сиёсатчиларни орқаваротдан қузатар экан, «бу киши фалон партиядан» деб ички ҳурмат билан тилга олса.

Қани эди!..

Мадина МАШРАБХОН

Сиёсий партиялар бир йилда қанча пул сарфламоқда?

2020 йилда Ўзбекистонда мавжуд бешта сиёсий партиянинг умумий харажатлари 100,3 млрд. сўмдан ортиқни ташкил қилди. Бу ҳақда 25 март куни Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги ялпи мажлисида айтиб ўтилди.

Ўзбекистон либерал-демократик партияси

2020 йилда Ўзбекистон либерал-демократик партияси энг катта бюджетга эга бўлган. Ўтган йили партия 35 млрд. сўм харажат қилган. Шундан 29,5 млрд. сўми давлат бюджетидан ажратилган.

2021 йилда партия бюджети 49 млрд. 640 млн. сўм этиб белгиланган. Бу маблағларнинг 33 млрд. сўми давлат бюджетидан, 12 млрд. сўми аъзолик бадалидан йиғилиши режалаштирилган.

«Миллий тикланиш» демократик партияси

2020 йилда МТДП ҳисоб рақамига 22 млрд. 276 млн. сўм маблағ келиб тушган. Хусусан, партиянинг Устав фаолиятини молиялаштириш учун давлат бюджетидан 20 млрд. 113 млн. сўм ажратилган.

«Адолат» социал-демократик партияси

2020 йил давомида «Адолат» партияси ҳисоб рақамига жами 14 млрд. 206 млн. сўм маблағ келиб тушган. Шундан 13 млрд. 80 млн. сўм партия устав фаолиятини молиялаштириш учун давлат бюджетидан ажратилган.

Халқ демократик партияси

2020 йилда ХДПнинг бюджети 23 млрд. 842 млн. сўмни ташкил этди. Партиянинг устав фаолиятини молиялаштириш учун давлат бюджетидан 12 млрд. 291 млн. сўм ажратилган.

Экологик партия

2020 йилда Экологик партия ҳисоб рақамига жами 8 млрд. 535 млн. сўм маблағ келиб тушган. Шундан 8 млрд. 286 млн. сўми давлат бюджетидан ажратилган маблағ ҳисобланади.

НИКОҲ – ҲУҚУҚНИ ЧЕКЛАШМИ?

Оила қадимдан халқимиз учун муқаддас ришта ҳисобланган. Ўз жуфтига садоқатли бўлиш, фарзандлар тарбиясидаги масъулият ҳамда уларга ҳар томонлама меҳр ва эътибор кўрсатиш азалий одатларимиздан ҳисобланади. Биз ҳам мана шундай муҳитда улғайганмиз, кўникканмиз. Келгусида оила қуришда ҳам ўзимиздек фикрлайдиган, албатта ўзбекона турмушда муносиб ҳаёт кечирадиган инсон билан тақдиримизни боғлаш мақсади туради.

Биласизми бунинг замирида нима бор? Минг йиллар давомида ота-боболаримиз, момоларимиз маҳкам тутиб келаётган ҳаёт тутуми бор бунинг моҳиятида. Миллатнинг асл тийнати бор бунинг пойдеворида. Бугун эл доим ҳавас қилган мана шундай оила фарзандларига.

Бироқ бугунги кунда содир бўлаётган ажралишлар, турли оилавий парокандаликларни кўриб, ниманинг таъсирида бундай аҳволга келиб қолаётганимиз ҳақида ўйлаймиз. Ачинамиз. Тошкентга келганимдан буён бир танишимнинг бўш турган ҳовлисида яшайман. У танишим қишлоқдаги кўшнимиз. Пойтахтда ишлаганлиги туфайли оиласи билан кўчиб келишган эди. Бироқ қишлоқ ҳа-

ётига кўниккан болалари, аёли бу ерга мослаша олмагач туғилган масканига қайтишди. Табиийки орадан ҳеч қанча вақт ўтмай оила бошлиғи ҳам ўз ишини вилоятга кўчирди.

Мен бу ерга келганимда ҳовлининг бир хонасида бир оила, яна бирида турмушдан ажраган ёши каттароқ келин икки боласи билан ижарада турар экан. Уларнинг болалари мендан хабар олиб, суҳбатлашгани чиқиб туришарди. Бирмунча вақтдан кейин анча яқин бўлиб қолдик. Билишимча турмушдан ажраган келин асли Жиззах вилоятидан экан. Турмуш ўртоғи билан бир-бирига мос келишмаганмиш. Орада икки нафар фарзанд туғилиб, мактабни битирай деб қолган. Келинойимиз очикроқ гапиришни истамаса-да менинг

кўпроқ билгим келарди. Кўп ўтмай барибир ҳаммасини билиб олдим.

Жиззахдан Тошкентга бир неча йиллар илгари ишлаш учун келган қиз бир йигит билан танишиб, ишқий муносабатда бўлади. Ҳаммамиз англаб турганимиздек алданади. Туғилган жойига, ота-онаси олдида қайтишга юзи чидамай оила қуриш учун ҳеч қандай шароит ва имконияти йўқ йигит билан шарый никоҳдан ўтишади. Кўряписми, сохта, ишончсиз ва шубҳа-гумонларга лиммо-лим «муҳаббат» устига қурилган оила узокқа бормади. Оқибатда икки фарзанд тирик етимга айланиб, айна ўйнаб-қуладиган, орзулар оғушида яшайдиган вақтида бировларга сиғинди бўлиб дарбадар ҳаёт кечиряпти...

Энди буни қўйиб туралик. Ҳикояни менинг кўзимга бахтлидек кўринган кейинги хонадаги оила ҳаёти билан давом эттирсак. Бу оиланинг ҳам икки нафар фарзанди бор. Катта фарзанди қиз, 20 ёш. Кейингиси ўғил, 18 ёш экан. Бу оила аввал қаерда яшаган билмадим, лекин бу ерга келганларига беш ой бўлибди. Қизини турмушга узатишган, бироқ у ҳам бир боласи билан онасининг олдида қайтиб келиб ўтирибди. Онаси эса икки марта турмуш қурган. Иккиси билан ҳам узок яшамай ажрашган, ҳозиргиси эса учинчи турмуш ўртоғи, ўзидан олти ёш кичик экан. Менга бу гапларни айтиб бераётган 10-синфда ўқийдиган ўғлининг ҳеч бир ҳиссиётсиз сўзлашини кўриб раҳмим келишини ҳам, эътибор бермасликни ҳам билмай қолдим.

Наҳот, юртдошларимизнинг ичида ҳам қайсидир миллат кишиларидек оилани ўйин қилиш оддий нарсага айланиб улгурган бўлса?! Ишонгим келмайди. Аммо ўз кўзим билан кўриб турганим учун, эссиз умр дейман. Билмадим мен таниган одамларнинг барчаси болалигидан чиройли оила қуришни, ширин турмуш кечирини орзу қилишади. Наҳот, юқоридаги оилаларда шундай мақсад бўлмаган бўлса?! «Онасини кўриб, қизини ол» деганлари

ҳақ гап эканлигига эрдан ажраб онасининг учинчи эри олдида яшаётган қизни кўриб янада амин бўляпман. Бу оиланинг қолган фарзандларидан жамиятимиз учун қандай кишилар етишиб чиқади? Ота-онасининг хатосини тушуниб, кечирган қийинчиликларидан тўғри хулоса чиқарса бошқа гап. Бунга кўпчилик умид қилади. Аммо...

Мулоҳазаларимни курсдошим Диёрбекка айтганимда ногаҳон бир фикр билдириб қолди: «Эҳ, дўстим нимасини айтасан. Бундай оилаларни кўриб, оила қуришга ҳам кўрқиб қоларкан киши. Рўзгорга тайёрманми? Оилани муносиб бошқара оламанми, деган фикрлар асло тинчлик бермайди. Мана 26 ёшга қиярпман, лекин ҳали-бери оила масъулиятини елкамга олишга ўзимни тайёр, деб ҳисоблай олмайман».

Ҳа, дўстим ҳақ гапни айтди. Бугун инсон ҳуқуқларини рўқач қилиб (*аслида у инсон ҳуқуқлари эмас, айрим кимсаларнинг ҳақалак отган нафси дейиш керак*) дунёда одамлар қандай жирканчиликларни қилмаяпти. Тасодифан интернетда ўқиб қолдим. Европаликлар ёзишяпти. Никоҳ қуриш инсон манфатларини чеклаш эмиш. Уларнинг бу гапидан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, одамлар никоҳ қурмай хоҳлаган киши билан эркин ҳар қандай муносабатда юраверса. Ахир бунда инсониятнинг ёввойи ҳайвондан нима фарқи қолади? Биз ўта маданиятли деб биладиган ва ёшларимиз айрим телеюлдузларига тақлид қилиб юрадиган Европада шу каби иллатларга эркинлик, деб қаралса буни қандай тушуниш мумкин?

Шу сўзларни ёзяману ҳаёлимга янги келин тушган оиладаги нонушта манзаралари келяпти. Ўзимизнинг миллий ўзбек оилаларига нима етсин. Кеч бўлсада, олий ўқув юртини тугатиб, яхши ишларга жойлашиб, оилавий ҳаётни қадрига етадиган, ҳаётда доим елкадош бўладиган оқила қиз билан тақдиримизни боғлашимиз тўғри эмасми?

Тўғриси, юқоридаги оилалар ҳаёти менга катта ибрат бўлди. Сиз ҳам қандай хулоса чиқарган бўлсангиз, марҳамат таҳририятга ёзиб юборинг!

Қамолддин РЎЗИМАТОВ,
ЎзЖОКУ талабаси

МУТОЛАА

ЖОНДАН ҲАМ АФЗАЛ

Бу асар ҳақида илк бор Тоҳир Маликнинг «Одамийлик мулки» китобида ўқигандим. Шундан кейин бу асарга қизиқиш уйғонди. Тоҳир Малик Анна Каренина ва Кумушнинг ўлимини таққослаб, ўзбекларга хос бўлган ҳаё-ибо каби тушунчаларни юксакларга кўтарди.

Лев Толстойнинг «Анна Каренина» асари ўзининг бир талай янгиликлари ва чигал жиҳатлари билан тушунчаларимга таъсир қилди. Бошқа асарларга нисбатан бу асар мутолааси давомида «нега?» деган саволни ўзимга камроқ бердим. Рус халқига нисбатан ҳозирги замон киши нуктаи назаридан фикрлашим эҳтимол бу асарни тўлиқ тушуна олишимга монелик қилгандир. Бир қарашда ҳаммаси табиийдир кўринади. Лекин нимадир етишмаётган ёки ортиқчадек.

Бу асарни минг саҳифадан зиёд бўлишига ва шу пайтгача ўқувчисини йўқотмаганига нима сабаб экан? Инсоннинг

табиий яшаш муҳитида қачон саволлар пайдо бўлади? Қачонки нимадир табиий бўлмаганида. Эҳтимол бу асарни тутиб турган нарса ҳам табиий бўлмаган хиёнатдир. Худди иситма пайдо бўлиши инсоннинг соғлиғида ўзгариш юз бераётганидан дарак бергандек.

Кўпинча жаҳон адабиёти намуналарининг мутолааси пайтида сен ўзбексан, албатта тушунчалар бир хил эмас, ўзингга кераклигини олгин-да, қолганини қўй, деган гапни ҳаёлимдан ўтказаман. Лекин хиёнат инсон қайси миллат киши бўлишидан қатъи назар унга нисбатан қачон

рашлар кўп ҳолларда бир хил.

Хиёнат ошкор бўлгандан кейин Анна Каренинанинг турмуш ўртоғининг унга нисбатан муомаласини мен ўзбек сифатида қабул қила олмайман. Чунки лавозимдан келиб чиқиб фикрлаш, менимча, инсонга хос хусусият эмас. Инсон лавозимда бўлиш-бўлмастикдан қатъи назар биринчи ўринда инсон. Айнан шу нарса ҳозир ўзбеклар орасида ҳам кенг томир ёйиб бормоқда. «Биз палончиларданмиз, бизда шу пайтгача бундай нарсалар бўлмаган. Майли, юраверсин, эси кириб қолар», деб кўп иллатларга кўз юмамиз.

Аслида бу асар турмуш қан-

чалар чиройли ва ҳашамдор бўлмасин, ўртада никоҳга асосланган оила бўлмаса, қолган нарсаларнинг сариқ чақалик аҳамияти йўқлиги хусусида.

Аслида бу асар хиёнат кўчасига кирган инсонларнинг кўп ҳолларда ёлғизликка маҳкумлиги хусусида.

Аслида бу асар хиёнаткор инсон муҳаббат дея даъво қилаётган нарсасини биров

билиб қолмасмикин, деган ҳадик шамоллари учириб кетиши хусусида.

Аслида бу асар бизнинг ҳаёлимизни банд этган, кўзимизга яхши кўринган нарсалар қалбимизга биз ўйлаганчалик хузур-ҳаловат бера олмаслиги хусусида. Инсоннинг излаганлари ҳар қандай шаклда бўлса-да, қўлга киритилиши бу ҳали мақсадга эришиш эмаслиги хусусида.

Кўнгил фақат ўзига муносиб бўлган, умумэтироф этилган, ҳалол-покиза нарсалардангина ором ола билиши ҳақида баҳс юритади. Муаллиф ана шу икки ўт орасида талошланган инсоннинг қиёфасида ботинимиздаги юзлаб саволларга жавоб қидиртиради. Ҳар ким бу асарни ўқир экан, ўша жавобни ўз қалбидан қидиради ва топади. Асарнинг энг катта ютуғи, муаллифнинг энг зўр маҳорати ҳам шунда бўлса керак.

Зиннур
МУҲАММАДАЛИЕВА

ҲИНДИСТОННИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁГА «ЮРИШИ»

Бу ҳамкорликдан қандай мақсадлар кўзланган?

Марказий Осие доимо қудратли мамлакатлар диққат марказида бўлиб келган. Охириги йилларда минтақада ўз геосиёсий манфаатларига эга Россия, Хитой, Ғарб давлатларидан ташқари, Ҳиндистоннинг ҳам фаоллиги ошди. Бу, айниқса, Ўзбекистон билан муносабатларда яққол кўзга ташланмоқда. Мазкур жараёнга доир саволлар билан тарих фанлари доктори, профессор Мирзоҳид Раҳимовга юзландик.

– Мирзоҳид Акрамович, Ҳиндистоннинг Марказий Осиедаги манфаатлари нималардан иборат?

– Аввало, айтиш керак, Ҳиндистон билан бизни азалдан дўстлик риштлари боғлаб келади. Мамлакатларимиз ўртасидаги тарихий-маданий, савдо-иқтисодий, сиёсий алоқалар узок ўтмишга эга. Марказий Осие орқали ўтган Буюк ипак йўли нафақат Хитойга, балки Ҳиндистонга ҳам олиб борган. Ҳинд заминида бир неча аср мобайнида ҳукмронлик қилган Бобурийлар сулоласи мамлакат ривожига катта ҳисса қўшгани маълум. Ҳиндлар буни ёдда тутган ҳолда Ўзбекистонни чуқур ҳурмат билан тилга олади.

Тарихий, маданий омиллар таъсирида шаклланган илик муносабатлар кейинчалик собиқ иттифоқ ва Ҳиндистон ўртасида икки томонлама, ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйишда ҳам асосдир. Ўзбекистон мустақилликка эришгач, Ҳиндистон билан алоқаларни кўп йиллик аъъаналар асосида янада мустаҳкамлашга ҳаракат қилди.

Айни дамда Ҳиндистон Марказий Осие мамлакатлари билан, аввало, савдо-иқтисодий кооперацияни чуқурлаштиришни мақсад қилган. Ҳарқалай, бундан минтақанинг барча давлатлари бирдай манфаатдор. Ҳиндистон узок истикболни кўзлаб иш тутмоқда. Мамлакат ўзи учун аъъанавий бўлган соҳалар – тўқимачилик саноати, инновацион тиббиёт, фармацевтика, ахборот технологиялари ривожига сармоя киритяпти. Шу билан бирга, Ҳиндистон Эроннинг Чобаҳар портига олиб боровчи «Мозори-Шариф – Ҳирот» темир йўли курилишини қўллаб-қувватламоқда. Мазкур лойиҳа Марказий Осие, айниқса, тўрт томони куруқлик билан ўралган Ўзбекистон учун ўта муҳим аҳамиятга эга. Қўшни Афғонистон худудини кесиб ўтувчи янги транспорт артерияси орқали Ҳиндистон Марказий Осие, Россия ҳамда Шарқий Европага чиқиш, шу йўсинда ташқи кучлар билан сиёсий мулоқотни кенгайтириш имкониятини қўлга киритади. Биз учун эса қўшни давлатлар ва минтақалар бозорларига кенгрок йўл очилади.

– Ҳиндистоннинг қайси жиҳатларидан ўрнак оласак арзийди?

– Ҳиндистонда жуда яхши сиёсий аъъаналар шаклланган. Мамлакат демократик таракқиёт йўлида шахдам одимламоқда ва бу билан халқаро ҳамжамият эътиборини қозонган. Қолаверса, Ҳиндистоннинг иқтисодий ва инвестициявий салоҳияти ҳам анча юқори. У Осиенинг қудратли давлатларидан бири саналади. Ҳиндистон ахборот технологиялари, фармацевтика, тўқимачилик саноати бўйича дунёда пешқадамлик қилмоқда. Жаҳон бозорига

экспорт қилинаётган ИТ-хизмалар, дастурий маҳсулот, технологик стартапларнинг салмоқли улуши айнан шу мамлакат ҳиссасига тўғри келади. Ҳиндистонда ИТ-мутахассисларини тайёрлашга қаратилган кўплаб ўқув дастурлари мавжуд. Улар орқали ривожланаётган давлатлар, шу жумладан, минтақамиз ёшларига ҳар йили етакчи Ҳинд олийгоҳларида бепул таълим олиш ва малака ошириш имкони берилляпти.

Аҳоли сонининг ҳаддан зиёд кўплигига қарамай, Ҳиндистонда юқори малакали кадрлар салмоғи муттасил ортмоқда. Уларнинг аксарияти АҚШ, Европа, араб мамлакатларида фаолият кўсатыпти.

Ҳинд дастурчиларига бутун дунёда талаб катта. Бу инсон капиталини ривожлантириш бўйича олиб борилаётган оқилона сиёсат маҳсулидир. Аҳоли сонининг ҳаддан зиёд кўплигига қарамай, Ҳиндистонда юқори малакали кадрлар салмоғи муттасил ортмоқда. Уларнинг аксарияти АҚШ, Европа, араб мамлакатларида фаолият кўсатыпти. Бирок ватанини тарк этмаган ҳолда «Microsoft», «Facebook», «Google» сингари йирик компаниялар билан ҳамкорлик қилаётган мутахассислар ҳам бор. Қолаверса, Ҳиндлар хорижий давлатлар ва халқаро ташкилотларда юқори лавозимларда ишлаб келмоқда. Бу Ҳиндистоннинг халқаро меҳнат муносабатлари тизимига муваффақиятли интеграциялаша олганидан далолат беради. Марказий Осие мамлакатлари ҳам мана шу тажрибани қўллаша фойдадан холи бўлмайди.

Ҳинд фармацевтика саноати жаҳонда аллақачон ўз ўрнини топган. Ҳозирги кунда у Марказий Осие бозорининг салкам 30 фоизини эгалламоқда. Бирок бу хали чегара эмас. Ишончим комилки, мамлакатларимиз ўртасида савдо-иқтисодий алоқалар ривожлангани сайин Ҳиндистондан дори препаратларини нафақат сотиб олиш, балки биргаликда ишлаб чиқариш ҳамда истеъмолчиларга нисбатан арзон нархларда етказиб бериш имкони туғилади.

Яна бир гап. Ҳиндистоннинг олий таълим тизими анчайин такомиллашган. Бу соҳада кўплаб кизиқарли ва долзарб ташаббуслар илгари сурилмоқда. «Ижобий дискриминация» сиёсатини олайлик. У аҳолининг кам таъминланган қатламларини қўллаб-қувватлашга қаратилган. Яъни давлат камбағал оилалар фарзандларига олийгоҳга кириш учун имтиёзлар тақдим этади. Дарвоқе, шунга ўхшаш тизим Ўзбекистонда ҳам йўлга қўйилган. Ўтган йилдан бошлаб кам

таъминланган хотин-қизларга давлат гранти асосида қўшимча квотарлар ажратилмоқда.

Ҳиндистон билан олий таълим соҳасида ҳамкорликни кенгайтириш, қўшма таълим дастурларини амалга ошириш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман. Ўтган йили Тошкент шаҳрида Амיתי, Андижонда Шарда университетлари филиаллари очилгани дастлабки қадамлардир.

– Сизнингча, нега Ҳиндистон Ўзбекистонни Марказий Осиедаги асосий ҳамкори сифатида танлаган?

– Айтганимдек, Ҳинд ва ўзбек халқлари кўп асрлик дўстлик риштлари боғлаб туради. Ҳиндистон билан сиёсий алоқаларимиз ҳеч қачон узилмаган. Шавкат Мирзиёев президентлиги даврида эса улар янада мустаҳкамланиб, стратегик даражага кўтарилди. Бу кўп нарсадан далолат беради.

Бошқа муҳим жиҳат Ўзбекистоннинг минтақадаги мавқеи билан боғлиқ. Юртимиз Марказий Осиенинг марказида жойлашган, қолаверса, аҳоли сони бўйича энг йирик мамлакатдир. Ҳиндистон минтақанинг транзит салоҳиятига катта кизиқиш билдирмоқда. Ўзбекистон эса бу йўлда муҳим транспорт-коммуникацион халқа вазифасини ўташи мумкин.

– Ҳиндистон трансфшон темир йўл магистрални қурилишини қўллаб-қувватламоқда. Мазкур лойиҳанинг Марказий Осие учун аҳамияти нимада?

– «Мозори-Шариф – Ҳирот» йўналиши Марказий Осиени Ҳинд океани билан боғловчи энг қиска йўл ҳисобланади. Унинг қурилиши нафақат Ҳиндистон, балки минтақа мамлакатлари учун бирдай фойдали. Ўз навбатида, мазкур лойиҳа барча манфаатдор томонларни умумий саъй-ҳаракатлар билан жафоқаш афшон заминида тинчлик ўрнатишга ундамоқда. «Мозори-Шариф – Ҳирот» темир йўли қўшни Афғонистонни минтақаларо савдо муносабатлари тизимига жалб этиш имконини бериши билан ҳам аҳамиятлидир.

«Мозори-Шариф – Ҳирот» темир йўли орқали биз қиска фурсатда ва ортиқча харажатларсиз Ҳиндистон, Афғонистон, Эрон ва бошқа мамлакатлар бозорига чиқиш имконини қўлга киритамиз.

– Жорий йилнинг февраль ойида Покистон, Афғонистон ва Ўзбекистон «Мозори-Шариф – Қобул – Пешавор» темир йўлини қуришга келишиб олди. Бу борада экспертлар орасида баҳсли фикрлар уйғонган. Покистон йўналиши Ўзбекистон учун устувор бўлиши керак эмаслигини айтиётганлар ҳам бор. Сизнинг фикрингиз қандай?

– Назаримда, Ўзбекистон ва қўшнилариимиз ҳам турли йўналишларда транспорт-коммуникация алоқаларини ривожлантиригани маъқул. Айтилайки, афшон-эрон транспорт йўлаги Ҳинд океанига бўлган масофани қисқартириш нуқтаи

назаридан муҳим. Бирок Афғонистон-Покистон йўналишининг аҳамияти бундан кам эмас. Қолаверса, Пешаворга темир йўл изларини ётқизишдан Хитой ҳам манфаатдор. Шу ўринда, Покистон Хитойнинг Жануби-Шарқий Осиедаги асосий ҳамкори эканини унутмаслик керак.

Халқаро транспорт-коммуникация лойиҳаларида иштирок этиш Ўзбекистон ташқи сиёсатининг муҳим йўналишига айланган. Покистон – йирик бозор, у энергетика ресурсларига эҳтиёж сезмоқда. Фақат «Мозори-Шариф – Қобул – Пешавор» йўналиши бўйлаб юк ташувларида хавфсизлик масаласини жиддий ўйлаш керак. Нима бўлганда ҳам Марказий Осие мамлакатлари ташқи ҳамкорлардан ҳеч бирини инкор этмаган ҳолда барчаси билан ўзаро манфаатли муносабатларга киришгани айна муддао.

– Ташқи ўйинчилар ҳақида эслатдингиз. Ҳиндистоннинг Марказий Осиедаги фаоллиги минтақада ўз мавқеини мустаҳкамлашга ҳаракат қилаётган бошқа қудратли давлатлар томонидан қандай қабул қилинмоқда?

– Ўйлашимча, Россия ҳам, Европа Иттифоқи ва АҚШ ҳам бундай ҳамкорликка қарши эмас. Аммо Хитой Ҳиндистон билан терс муносабатда. Покистон ва Ҳиндистон ўртасидаги асрий қарама-қаршилик ҳақида-ку гапирмасга ҳам бўлади. Расмий Дехли Покистоннинг Хитой билан яқинлигини, Покистон эса Эрон-Ҳиндистон ҳамкорлигини ўзига нисбатан хавф-хатар, деб қабул қилади. Шунга қарамай, Хитой ҳеч қайси давлат билан савдо-иқтисодий алоқаларни сустлаштираётгани йўқ. У ҳам Марказий Осие, ҳам Жануби-Шарқий Осие мамлакатлари билан ҳамкорликни кенгайтиришдан манфаатдор. Бундай позиция Покистонга ёқмаслиги аниқ.

Бирок «Мозори-Шариф – Қобул – Пешавор» транспорт йўлагини Покистон иштирокисиз қуриб бўлмайди. Ахир, ҳатто Ҳиндистон, айниқса, унинг шимолий худудлари учун Марказий Осиега темир йўлнинг Покистон ва Афғонистон орқали ўтгани афзалроқ. Чунки Эрон орқали масофа анча узок.

– Марказий Осие мамлакатлари ва Ҳиндистон ўртасидаги муносабатлар истиқболлари ҳақида нима дея оласиз?

– Ҳиндистон билан ҳамкорлик бундан кейин ҳам жадал ривожланади. Бирок савдо-иқтисодий муносабатлар динамикасида яқин йилларда сезиларли силжишлар кузатилишига ишончим комил эмас. Сабаби Ҳинд капиталининг Марказий Осиедаги улуши ҳозирча жуда кам. Ҳиндистон Ўзбекистоннинг ташқи савдо ҳамкорлари ўнгалигига ҳам кирмайди. Менимча, транспорт-коммуникация масалалари ечим топиши билан вазият ижобий томонга ўзгариб боради.

Наргиза УМАРОВА,
журналист

Мирзоҳид РАҲИМОВ – Фанлар академияси ҳузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи маркази бўлими бошлиғи. Марказий Осие мамлакатларининг халқаро ва минтақавий ҳамкорлиги бўйича эксперт.

«Journal of Eurasian Studies» (Париж, Бостон ва Лондонда чоп этилади), «Journal of Central Asia and the Caucasus» (Швеция), «Центральная Евразия» (РФА шарқшунослик институт) халқаро илмий журналлар тахрир хайъати аъзоси.

Турли йилларда Буюк Британия, АҚШ, Голландия, Италия, Германия, Япония, Ҳиндистон, Хитой, Россия ва бошқа мамлакатларида илмий-тадқиқот сафарлари билан бўлган.

Фармон ТОШЕВ

САМИМИЯТ НИМА?

« Самимият, назаримда, тугма фазилат. Яъни, ҳар кимнинг ўз-ўзидек яшаши. Самимият – инсон қалбининг кўриниши. Уни ўзгартириб бўлмайди.

Самимият – кўнгилда неники ўйласа, ўшани сўзлаш, фикрлаганини гапириш. Зеро касбда ҳам, ҳаётда ҳам ўртамеъналар самимий бўла олишмайди. Улар ўзини оқлаш учун ясама самимиятни касб қилиб олишади. Кўлидан иш келмайдиган, иродасиз кишилар ҳам шундай.

Самимий одам яхшилигини нафақат миннат, ҳатто кўз-кўз ҳам қилмайди. Бировнинг аҳволига ичида ачинади ва ёрдам бериш йўлини кидиради. Тўйда тўй эгасига ялтоқлик қилмайди, меҳмонларга беминнат хизмат қилаверади, камчиликни тўлдириб туради. Азаларда садоқатини овоз чиқариб билдирмайди, ич-ичидан йиғлайди.

Агар самимият бўлмаса, бировни эшитиш, тушуниш оғир. Манфаат ўртага

тушганда самимият ўз-ўзидан йўқолади. «Душманларинг билан адолатли кураш, дўстларинг билан самимий бўл» дейилади «Авесто»да.

Самимият ёки носамимиятлик тезда кўзга ташланади. Кўнгил ҳар бир сўз ва ҳаракатнинг самимийлигини ёки ёлғонлигини тез сезади. Бу борада «ҳеч ким билмади», «боқладим» деган фикрлардан қочиш керак.

Иккиюзламачи, ёлғончидан самимият кутманг!

Самимий кишиларни кўпчилик ҳурмат қилади, ҳатто бирор масалада ёрдам бера олмасда. Бирор ёрдамга кучи етмаслигини айтиш ҳам самимиятдир.

Самимият – ҳар кимнинг бор-борича яшашидир. Аллоҳ шу фазилатни кўп кўрмасин. Самимиятни бой берманг...

Мен англаган ҳақиқат

● Қалтис ҳолатларнинг нозиклиги шундаки, бундай пайтда агар ақл ва фаросат бўлмаса, у Сизни бошқариб кетади.

● Шифокорнинг вазифаси, менимча, бизга қайси дорини ичишни ўргатиш эмас, балки дори танавул қилмасдан яшашни ўргатишдир.

● Тартиб-интизом доимо бошқарилади. Уни бошқарганлар ҳаммага маъқул келавермайди.

● Шухрат ва обрў – талаб қилиб олинадиган нарсалар эмас.

● Дунё ҳаммага ҳам вафо қилмаслиги мумкин, бироқ ҳар бир банданинг дунёга вафо қилиши фарздир.

● Умрнинг вақтини беҳуда ўтказманг, у кечирмайди, бутун бошли ҳаётингизни беҳудага чиқариб қўйиши мумкин.

● Вақтнинг кадри, баҳоси унинг Сизга қолдирган ширин хотиралари

ва сабоқлари билан ўлчанади.

● Атрофингиздагиларга бефарқ бўлманг, меҳрибонлик, эътибор кўрсатиб туринг, акс холда, улар ҳам Сизга бефарқ бўлиб қолишади.

● Товламачи, ёлғончи, ғийбатчидан хафа бўлиб, нолиш қилманг, чунки бу унинг касби, кундалик машғулоту, шу ишларни қилмаса, куни ўтмайди, яхшиси, улардан йироқ бўлинг, дуч келганда эса ҳушёр ва эҳтиёт бўлинг.

Муратбой НИЗАНОВ,

Қорақалтоғистон халқ ёзувчиси

– Ассалому алайкум оға. Сизни излаб келганим.

– Хизмат?

– Ҳалиги борку, анови Эшбойларнинг олганидан бизларга ҳам керак эди, ўттизи.

– Бўлади, берамиз.

– Қанчадан экан?

– Қанчадан деб, халқ қатори-ку.

– Шундай бўлса ҳам.

– Эй анқовсирайсан-а, Мингдан!

– Вой-буу, сал қимматроқ эмасми?

– Нимаси қиммат? Минг сўм ҳозир пулми?

– Бизларга ўхшаганга пул-ку, оға.

– Шундай оғайни, бошқа гапинг борми?

– Оға, унда бундай қилайлик, қўлни беринг, келишамиз, етти юздан.

– Й-й-й-йўк бўлмайди, қўйвор қўлимни.

– Қўйинг оға. Келишайлик-да, етти юз ҳам пул-ку. Ўттизи йигирма бир минг сўм бўлади.

– Унинг минггини санама оғайни, «талқоннинг ҳам турли-турли аралаштириши бор».

Кеча Эшбойлар олиб кетти-ку, мингдан. Савдолашиб ўтиргани ҳам йўқ.

– Эшбойлар бозорга эртарок кирган-да. Бизлар ҳали ўргана олмаяпмиз.

– Шундай-шундай қилиб ўрганиб кетасиз.

– Оқсоқол, бир маротаба тушинг-да. «Савдонинг охири эмас», келаси сафар айтганингизга олиб кетамиз.

– Эй, сен бир майда бола экансан, яхши юз сўм тушаман, тўккиз юздан бера қолинг.

– Яна бир зиноапоя тушингга оға. Шунда сизнинг ҳам бизнинг ҳам айтганимиз эмас, саккиз юз бўлади, ўрта.

– Эй, сен бир ўладиган касалдек ёмон экансан-ей. Бўпти, пулларни тушдан сўнг олиб кела қолинг.

– Раҳмат оға. Барака топинг.

– Эй бола, ҳалиги айтган гапингда тур, кейинги имтиҳонда бир сўм ҳам тушмайман.

1998 йил.

Азамат ПИРНИЯЗОВ

таржимаси.

САВДО

(Ҳажвия)

ЎТКИР НИГОҲ

Изоҳи ўзингиздан...
Маҳмуджон Эшонкулов чизган сурат.

OILA
DAVRASIDA
Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

«Оила даврасида» газетаси
тахририяти» масъулияти
чекланган жамияти

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши;
Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгаши;
«Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси;
«Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти;
«Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси;
Акциядорлик тижорат «Алоқабанк».

Газетада интернет материалларидан ҳам фойдаланилган.
Газета 2012 йил 20 апрелда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0814-рақам билан рўйхатга олинган.
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди.
Босмаҳона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Бош муҳаррир

Ҳусниддин
БЕРДИЕВ

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, 100000. Амир Темури 1-тор кўчаси, 2-уй.

Тел/факс: 234-83-45. E-mail: info@od-press.uz

Газета таҳририят компютерида терилди ва саҳифаланди.

Буюртма: Г-427

ISSN 2181-6190

Обуна индекси — 193

Алади: 1 282 нусха.

Нархи: келишув асосида.

Қоғоз бичими А-3, ҳажми 2 босма табоқ.

Офсет усулида босилган.

Чоп этишга топширилди: 20:00

123456